

K VYPSÁNÍ IDEOVÉ SOUTĚŽE NA PŘESTAVBU RADNICE STAROMĚSTSKÉ.

DEBATNÍ VEČER KLUBU ZA STAROU PRAHU. Vypsání nové soutěže na přestavbu radnice Staroměstské působilo příznivým dojmem v kruzích odborníků i interestů. Klub z. st. Prahu, který se v této záležitosti svou dobou exponoval, vítá v zásadě konkurenci tuto s povděkem.

Budíž však ihned konstatováno, že co do detailů vypsání soutěže, Klub prostudovav vypsání její, formuloval již své námitky a učinil příslušné kroky, aby shledané vady a nedostatky mohly býti odstraněny neb napraveny ještě v čas: a budíž hned na tomto místě uvedeno, že soutěž tato, co ideová, jest do jisté míry omezena na hotovou již a nezměnitelnou situaci na straně severozápadní.

Jinak otázka přestavby radnice akutnější dnes více než kdykoliv jindy, vyžaduje nejpečlivějšího řešení, neboť jest příliš komplikována jednak historickým prostředím partií zachovaných, jednak konfigurací nového okolí, pak změnou poměrů komunikačních a konečně moderním nazíráním na uměleckou povahu věci. Dvě odbyté již soutěže v letech minulých nevedly k žádoucímu výsledku, neboť programy soutěží nezaobývaly se problémy výše zmíněnými, stejně jako poroty ve svých posudcích nezaoujaly žádného přesného stanoviska, aniž by byly podrobným vyčtením vad i předností každé

podané práce působily k dalšímu vývinu a konečně krystalisací řešení této veliké úlohy. Není konečně také lhostejným jakým materiálem pomůckovým vypraveno bylo vypsání soutěže; nalézáme v něm některé podněty k možným omylům konkurujících, hlavně však nutno jest vytknouti příliš malé měřítko (1:500), určené stejně pro půdorysná řešení jako pro pohledová. Jest zajisté zřejmo, že měřítko tak malé nevykazuje dostatečné citlivosti pro řešení frontální a řešení ve hmotách; Klub žádal pro pohledy měřítko velikosti dvojnásobné t. j. 1:250.

Vhodnou příležitostí k výměně názorů z hledisek průřezných stal se debatní večer o přestavbě radnice, na kterém jednotlivými řečníky osvětlena záležitost soutěže po stránce jednak historické, jednak čistě technicky odborné a jednak i po stránce umělecké.

Debatní večer zahájen proslovem p. JUDr. L. Jeřábkem, na jehož vyzvání ujal se pak slova p. PhC. et JUC. Ješek Hofman, který doprovázen vhodně volenými, skioptikonem promítanými ilustracemi, probral stručně historii budovy radniční obsahu as následujícího: radnice svým původem sahá do let 1338 až 1381 (adaptace domu Wolfilínova, stavba věže, zřízení kaple). Prvé veliké stavební změny po rozšíření radničního půdorysu r. 1458 o dům Mikše kožešníka, patří době Wladislavské 1471—1478 (architektura orlojového přístavku, hlavní vchod, radní síň, veliký mážhaus, dvojramenné schodiště zbořené r. 1838). Renaissance zůstává po sobě stopy v trojdlímném okně jižního průčelí (Rudolf II.) a ve výzdobě síně obecní (Ferdinand III.). Nová změna půdorysu nastala r. 1510 připojením bývalého domu Viktorinova v dnešní východní fasádě. Po spojení magistrátů čtyř měst pražských r. 1784 přestavěl budovu stavitel Jiří Hummel (zrušení gotického mážhausu, zvýšení radnice o patro, rozšíření jednotné fasády na dům Viktorinův). R. 1838, kdy se jednalo o přeložení rakovnického kriminálu do Prahy, bylo rozhodnuto k tomuto účelu znovu rozšířiti a přestavěti radnici (1832—1835 koupě domů v dnešní východní a severovýchodní fasádě: Šmerhov, Zlatá Koruna, Stodola, U dvou divých). Plány nové stavby vypracovali adjunkt stav. kanceláře městské Schoebl, guberniální úředník Esch; kamerální kancelář — neschválení jich — odevzdala projekt dvorn. radovi Nobilovi; dle jeho plánu vystaveno r. 1838—1848 východní průčelí a to se změnami provedenými Bergmannem a Sprengrem (původní architektura Nobilova jest na části průčelí do bývalé uličky Radnické). Průčelí jižní konservováno pod vlivem prof. J. E. Vocela a gubernia ve své historické podobě a jen s malými změnami provedenými architektem Gruebrem (vikýře a attika nad hlavním vchodem, odkrytí erbového vlysu na domě Mikšově, tudorovský oblouk ve vestibulu, vchody pod rudolfinským oknem).

Novějšího data jsou restaurace stropů v radní a obecní síni, oprava kaple, orloje, stavba síně sboru obecních starších r. 1883 (Baum a Münzberger).

Na to navázal hned p. arch. Hohumil Hübschmann pokračuje v historii dosavadních soutěží na přestavbu radnice Staroměstské, které končily proto výsledkem negativním, že byly čáry stavební přesně určovány; tuto nejdůležitější část úlohy luští dosud program sám. Porota po dvakráte nepodala posudků práci, následkem čehož chyby z prvé soutěže opakovaly se i ve druhé a budou se objevovati pravděpodobně i ve třetí.

Vzhledem k tomu ukázal řečník na promítaných návrzích zvláště význačné příklady chyb páchaných jak co se týče navrhované hmoty střech vzhledem k věži radniční, kostelu sv. Mikuláše a Malému Náměstí, tak pokud se týče kardinálních chyb jeho: navrhovaly některé projekty fronty na Malém Náměstí v mnoho fasád dělenou, činnostní domy imitující; nebo jako některé návrhy jiné luštily jedinou budovu radnice v několika historických slozích. Dále poukázal též na předsudek v době těchto soutěží ještě panující, dle něhož měla býti moderní radnice dvacátého století stavěna v gotice neb jiném historickém slohu, ač dnes vidno na příkladu reprezentčního domu, že stavba v slohu gotickém jako je Pražná brána jen získá, zůstane-li slohově osamocena a chráněna okoli sloh její napodobujícího. Tento předsudek také byl vinen dosavadním negativním výsledkem. Pak probral p. arch. Hübschmann hlavní hlediska, z nichž nutno úlohu tuto řešiti a poukázal na ohledy, jež vyžaduje okolí radnice, t. j. Staroměstské náměstí a jeho bývalý uzavřený útvar, nynější situace a komunikace, kostel sv. Mikuláše zastavený dříve domem Křenovým, nyní do sousedství velikých budov posazený a následkem toho v pohledu od Celetné ulice malicherný. Ohledu vyžaduje rovněž i další okolí, jako Malé náměstí vzhledem k svým malým rozměrům i výškám domů. Největšího ohledu pak vyžadují staré části, zejména věž, aby i po dostavění radnice zůstala dominující a neutrpěla vysokými střechami dojem její snižujícími. Pieta k této starým částem a poctivost skutečné snahy umělecké káže, aby nová dostavba provedena byla výrazem novým, nikoliv však výrazem zašlé epochy umělecké, předstírajícím a lživým.

Po té pojednal o soutěži p. arch. Vladimír Zákrejs; dotýká se zejména problémů regulačního a komunikačního uvedl, že tyto dva závažné úkoly budou se také řešiti

soutěží ideovou, která poskytuje projektantu volnost stavebních čar a tím na dobu nedohlednou určí zastavení západní strany náměstí Staroměstského. K důležitému směru od Dlouhé třídy podél věže radniční a směrem od ul. Celetné k Malému náměstí přistupuje a nad jmenované vynikne směr od severu k jihu, totiž z třídy assanační do ulice Železné, jakožto součást mohutné tepny komunikační, jež povstane prokopáním Letné. — Tuto komunikaci kříží méně důležitý směr z Malé Strany ku Prašné bráně. I těmto novým potřebám bude se museti vyhovět. Nastává tu tedy problém přizpůsobení náměstí novým potřebám, jichž stará doba vůbec neznala. Zajímavost jest pozorovati, jak za uplynulých 10 let změnily se náhledy; jak ve příčině udržení starého stavu, tak nahrazení starého novým a jak tenkrát pohlíženo na smělou myšlenku prodloužení přímé komunikace třídou assanační. (Volné Směry 1898, Umělecká komise). Nehledíme ovšem k tomu, jak se myšlenka provedla. Zdržení, jež nastává negativním výsledkem předchozích dvou soutěží (dle výroku poroty) může nésti blahodárné ovoce, ježto náhledy o úpravě měst pokročily značně a vyvinuly se k citlivosti dříve neznámé. Proto musíme vítati ideovou soutěž, v nynější době vypsanou, jež měla jaksi předcházeti a jest si přátí, aby i v budoucnosti, když se jedná o dalekosáhlý záměr, ideová soutěž předcházela takovou, kde podmínky a program jsou již pevně stanoveny a vyhrazeny. (Dokončení.)

K VYPSÁNÍ IDEOVÉ SOUTĚŽE NA PŘESTAVBU RADNICE STARO- MĚSTSKÉ.

DEBATNÍ VEČER KLUBU ZA STAROU PRAHU.

(Konec).

Další řečník, amanuensis univ. knihovny p. Jan Emler, prosil, aby se na věc úpravy radnice nazíralo se stanoviska historie. Mluví tu jedině fakta, v našem případě obraz města, o němž se v historiích uměleckých posud nejednalo. Historie výstavby měst podává nesčíslné doklady k pozoruhodné otázce mistrovského řadění vedle sebe, a toto historické „vedle sebe“ je to, co nejvíc poutá a tvoří podstatu zájmu a umělecké hodnoty na starých městech. Proto stará města hájíme. Mluvčí uvedl doklady toho z měst cizích i z Prahy i co do celkového obrazu města i v detailu. V těchto ukázkách mluví

doba každá svojí řečí, a naše tedy musí stavěti novou radnici tak, aby byla důstojným svědkem tvorby své doby a nikoliv pseudostylovou. Při tom však je nezbytno, aby „Minuta“ a vedlejší dům (Storchův) byly, pokud to bude jen nějak možno, zachráněny, poněvadž „Minuta“ mimo to, že jest jediným měšťanským domem pražským s lunetovou římsou renaissanční, jest též již svým umístěním vzácným originálním dokumentem pro výstavbu Staré Prahy.

Debaty účastnil se dále p. Zdeněk Wirth, asistent knih. um.-prům. musea, který poukázal na historický podklad půdorysu budoucího radničního komplexu. Nynější konglomerát budov staré radnice a domků na budoucím staveništi stojících je výsledkem procesu historického. Původně jediný velký rynek, kudy vedla cesta od německé osady v prostor před sv. Mikulášem. Uliční čáry pro století XIII. až XV. není možno určit, ale zdá se nepochybným, že na kotce, krámy a domy tu uprostřed rynku vzniklé teprve se přilepila radnice a ustoupila pro lepší komunikaci v průčelí tak, že povstal v pozdějších stoletích k nádhernému uměleckému dojmu vykomponovaný výstupek domu „Minuty“ a bývalého Storchova. Malé náměstí pomalu dostalo vlivem komunikace od ulice Platněrské i od radnice nálevkovitý tvar, jenž v jednom domě již ve XII. stol. jsa doložen se zachoval až do dnešní doby. Tato konfigurace měla asi stejné podmínky i v vyústění ulice Platněrské (fasádové ústupky k ulehčení komunikace) i v bývalých krámcích, jazykovitě zasahujících až do jádra nynější radnice i konečně u bývalého domu Křenova. To vše ukazuje k jednomu: že budoucí staveniště radnice je dle názorů a potřeb středověku postupně a takřka živelně, ale pro naše citění neobyčejně malebně a s uměleckým smyslem vytvořený konglomerát stavitelský, v půdorysu i silhouettě mosaika sta různých individualit soukromých podnikatelů i řemeslníků, sladěná časem a pod vlivem života lidí tu bydlících v překrásnou jednotu. Tento celek i při změnách v detailu na fasádách a nepatrných půdorysných obměnách byl zachován konservativně až po naši dobu. Moderní doba přejímá toto dědictví a je si vědoma jeho veliké umělecké i kulturní ceny a proto je povinná je hájiti do poslední chvíle a ze všech sil. Ale nebude-li možno — ať již z ohledu na zájmy dnes žijících lidí nebo z nepochopení rozhodujících činitelů — zachrániti tento komplex zejména pokud se týče domů na Malém rynečku, pak varoval řečník před tím, aby se moderní architekt jakkoliv omezoval zachovávaním historických čar půdorysných. Moderní účely vynucují si novou budovu, která již svou hmotou i svým zevnějškem má vyjadřovati svou dobu a proto jakékoliv omezení v půdorysu vázalo by výraz architektův. Moderní architekt nechť znovu vytvoří Malý rynek na historickém místě, k němuž se jméno jeho váže, ať nahradí rovněžným dílem staré ztracené dílo.

Dále zasáhl do debaty pan arch. Antonín Engel, pojednal o pohledovém a uměleckém řešení radnice Staroměstské. V celku připomenul nejdříve nesnadnost a choulostivost umělecké stránky věci, která spočívá v ohromné složitosti celého problému, neboť protínají se tu nejrůznější interesity a ohledy. Ohledy konservativní proti pokrokovým, historické oproti moderním a naopak, Staroměstská radnice, její osudy i budoucnost představují v malém to, co celá Praha ve velkém. Milieu budoucí radnice je Staroměstský rynek a okolí. Hlavní púvab Staroměstského náměstí, jakožto jednoho z nejkrásnějších náměstí světa, tvoří pro ně tak charakteristická mnohotvárnost a to jak v půdorysu tak v jednotlivých frontách různých stran. Jsou-li fronty jižní a severní tvořeny pouze soukromými domy, jsou fronty západní a východní tvořeny v prvé řadě budovami monumentálními. Západní strana, tvořená chrámem Týnským a palácem Nosticovským, východní pak budoucí velkou frontou radnice. Nejvíce porušena jest dnes strana severní a to hlavně domem Opletovým, pro jeho špatnou proporci a veliké měřítko, vypadávací z rámce svého okolí.

Litovati toho sluší tím více, že dům ten právě stojí na nejchoulostivějším místě, kde se bude o budoucí tvářnost náměstí Staroměstského rozhodovat. Jisto jest, že by nějaké radikální změny tohoto domu mohly zjednatí odpornou, jinak však nebudou sebe lepší námaha architekta, toto bolestivé místo zceliti, nic platna. Ostatní domy až dodnes zachovány jsou v celku neporušené, a tu opět vidíme, jak půdorysné pohyblivosti odpovídá mnohotvárnost silhouetty a stylů. Platí měrou největší o straně západní, kde dóm Týnský a palác Nosticův tvoří nejkrásnější hmotový i slohový kontrast — pravý to architektonický kontrapunkt. Toto blízké sousedství budov vnitřně i zevně tak rozdílných tvoří důležitý pokyn pro ty, kdož se uměleckým řešením radniční budovy zabývají. Neboť o tom nemůže být pochybnosti, že, co zde tak šťastně mohlo být vykonáno, může býti tím větším právem zde vytvořeno, kde právě u nás všechny teorie t. j. připojování s tak žalostným výsledkem skončily. Co příklady toho uvedl řečník radnici ve Frankfurtě a v Cáchách, kde snaha, budovy připojené k starým zachovaným,

nejen že mnohdy ničeho nepřinesla nýbrž naopak: efekt starých památek těžce poškodila, znehodnotivši jejich půvab tím, že jako každá epigonská tendence snažila se býtí dokonalejší starých. Nepoměrně většího účinku lze docílití právě kontrastem, jak toho v Praze máme přímo klassické příklady. Novým velikým činem uměleckým připojen bude nový nádherný list k prastaré historii Staroměstského náměstí. Situace dnešní je ovšem velmi vážná vzhledem k úžasnému úpadku architektonického tvoření u nás, a proto je tím více potřebí, aby seriósní snaha jak na straně soutěžících tak také na straně posuzujících hleděla dosíci uspokojivého výsledku, neboť zodpovědnost naše před tváří budoucnosti jest velká!

Z přítomných pánů ze zastupitelstva obce Pražské uchopil se slova p. městský radní František Hodek, který vyslovil naději, že na doplnění programu není pozdě a jest možno vše potřebné ještě učiniti; zabývá se pak dále v kratší řeči projektem přestavby budovy radniční, akcentoval, mimo jiné, svobodu tvorby architektovy.

O nutném doplnění a opravách programu konkurenčního a materiálu pomůckového zmínil se ještě několika slovy p. arch. B. Hübschmann, načež uzavřel debatu p. JUDr. L. Jeřábek doslovem, jenž vyzněl vřelou výzvou zejména k naší mladé generaci architektonické, aby účastnila se všemi silami svými významné soutěže této, právě tak lákavé, interessantní a vděčné, jako obtížné a těžké.

Veškeré řeči proneseny byly za nejvyšší pozornosti shromážděných a byly odměňovány potleskem obecnstva; zejména sluší podotknout, že slova architekta Engla setkala se s přečastým souhlasem auditoria a došla na konec zas'oužené a všeobecné pochvaly.

Účast se strany obecnstva byla veliká, a s potěšením mohl „Klub za starou Prahu“ konstatovati, že jeho vyzvání v kruzích uměleckých a odborných, v kruzích zastupitelstva obce, jakož i v nejšířších kruzích občanských se potkala se značným úspěchem a porozuměním.

J. C. H.

